

СИМВОЛІКА РОСЛИННОГО СВІТУ В РОМАНІ-ФЕНТЕЗІ СКАРЛЕТТ СЕНТ-КЛЕР «ДОТОРК ТЕМРЯВИ»

Бітківська Галина Володимирівна,

*доктор філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри світової літератури
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка
h.bitkivska@kubg.edu.ua
orcid.org/0000-0002-3131-2686*

Морозова Галина Костянтинівна,

*старший викладач кафедри світової літератури
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка
h.morozova@kubg.edu.ua
orcid.org/0000-0002-4939-3197*

Мета статті – дослідити художні параметри символіки рослинного світу в романі-фентезі сучасної американської письменниці Скарлетт Сент-Клер «Доторк темряви».

Методи дослідження формуються як комплекс елементів аналізу і синтезу (для огляду джерел з досліджуваної проблеми), порівняльно-типологічного методу (для встановлення схожості / відмінності особливостей репрезентації міфу про Деметру і Персефону в художніх творах), герменевтичного методу (для здійснення інтерпретації тексту роману з подальшим трактуванням окремих елементів), антропологічного аналізу (для простеження і систематизації репрезентованого у творі життєвого досвіду персонажів), засад екокритики (для висвітлення екологічної свідомості персонажів, екоцентричних цінностей).

Результати. У розвідці проаналізовано символіку рослинного світу в романі-фентезі С. Сент-Клер «Доторк темряви». Встановлено, що письменниця бере за основу інваріант давньогрецького міфу про Деметру і Персефону і модифікує його складники для висвітлення сучасних проблем. Письменниця акцентує в романі образ Персефони, а не Деметри; використовує міф не для пояснення зміни пір року, а передусім для репрезентації гібридної ідентичності юної особи, що водночас є богинею весни і обраницею Гадеса в якості майбутньої королеви Підземного світу. Важливим засобом зображення гібридності Персефони є образи рослинного світу, які за своєю природою перебувають у земному й підземному просторах одночасно. Встановлено, що з-поміж флористичних образів твору найважливішими є нарцис і квітковий сад. У свідомості головної героїні нарцис маніфестує появу Гадеса, маркує середовище його побутування і є його символом. Квітковий сад, який намагається виростити Персефона в Підземному світі, є відзеркаленням усіх етапів її звільнення від будь-якої зовнішньої опіки і утвердження власної ідентичності.

Висновки. Отже, у творі «Доторк темряви» С. Сент-Клер рамка роману-фентезі використовується як безпечне середовище для репрезентації важливих світоглядних, гендерних, екологічних проблем сьогодення. Вигаданий світ є зручним простором для реінтерпретації інваріантних і актуалізації варіативних мотивів міфу про Деметру і Персефону. У зображенні рослинного світу роману поєднуються обидві стратегії, наприклад, інваріантний образ нарциса набуває варіативних конотацій, пов'язаних з етичною відповідальністю персонажів і соціальними факторами.

Ключові слова: квітка, сад, ліс, екоцентризм, біоцентризм, антропологічний вимір, вигаданий світ, масова література.

SYMBOLISM OF THE PLANT WORLD IN THE FANTASY NOVEL OF SCARLETT ST. CLAIR “A TOUCH OF DARKNESS”

Bitkivska Halyna Volodymyrivna,
*Doctor of Philological Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of World Literature
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
h.bitkivska@kubg.edu.ua
orcid.org/0000-0002-3131-2686*

Morozova Halyna Kostyantynivna,
*Senior Lecturer at the Department of World Literature
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
h.morozova@kubg.edu.ua
orcid.org/0000-0002-4939-3197*

The purpose of the article is to investigate the artistic parameters of the symbolism of the plant world in the fantasy novel “A Touch of Darkness” by contemporary American writer Scarlett St. Clair.

The research methods are structured as a complex that includes elements of analysis and synthesis (for reviewing sources on the researched problem), the comparative-typological method (for establishing similarities and differences in the representation of the myth of Demeter and Persephone in literary works), the hermeneutic method (for interpreting the text of the novel and further analyzing its individual elements), anthropological analysis (for tracing and systematizing the life experience of the characters represented in the work), as well as ecocritical approach (for highlighting the ecological consciousness of the characters and their ecocentric values).

Results. The research analyzes the symbolism of the plant world in S. St. Clair's fantasy novel “A Touch of Darkness.” It has been established that the writer takes the invariant of the ancient Greek myth about Demeter and Persephone as a basis and modifies its components to highlight contemporary problems. In the novel the writer emphasizes the image of Persephone rather than Demeter; she uses the myth not to explain the change of seasons, but primarily for the representation of the hybrid identity of a young person who is at once the goddess of spring and the chosen one of Hades as the future queen of the Underworld. An important means of depicting Persephone's hybridity is the images of the plant world, which by their very nature exist in earthly and underground spaces at the same time. It has been established that among the floristic images of the work, the most significant are the narcissus and the flower garden. In the consciousness of the main heroine, the narcissus manifests the appearance of Hades, marks the environment of his existence, and serves as his symbol. The flower garden that Persephone attempts to grow in the Underworld is a reflection of all stages of her liberation from any external guardianship and the affirmation of her own identity.

Conclusions. Thus, in S. St. Clair's “A Touch of Darkness”, the framework of the fantasy novel is employed as a safe environment for representing important contemporary philosophical, gender, and ecological issues. The fictional world serves as a convenient space for the reinterpretation of invariant and the actualization of variable motifs of the myth of Demeter and Persephone. In the depiction of the plant world of the novel, both strategies are combined; for instance, the invariant image of the narcissus acquires variable connotations associated with the ethical responsibility of characters and the influence of social factors.

Key words: flower, garden, forest, ecocentrism, biocentrism, anthropological dimension, fictional world, mass literature.

1. Вступ

Міф про Деметру і Персефону (Цереру і Прозерпіну) неодноразово ставав основою для художніх творів. Варто згадати гомерівський гімн «До Деметри», «Метаморфози» Овідія, тексти А. Теннісона, А. Свінберна, Д. Грінвелл, Е. Джеймс, В. Вулф, М. Етвуд, Л. Глік та інших). Письменники здійснюють поглиблене трактування або нову інтерпретацію мотивів викрадення Персефони, горя Деметри від втрати дочки, безплідних пошуків і її смутку за нею,

розгубленості Персефони в Підземному світі, її повернення до матері на певний період як пояснення зміни пір року тощо. У новітній літературі актуалізується створення за традиційним сюжетом ретелінгу, для якого належить і роман «Доторк темряви» (“A Touch of Darkness”, 2019) американської авторки Скарлетт Сент-Клер. Письменницю приваблює гібридна ідентичність Персефони як богині весни і володарки Підземного світу (Сент-Клер, 2024: 397). С. Сент-Клер зображує подолання героїнею комплексу невпевненості в собі і набуття віри у власну божественну сутність, що можна номінувати як відродження. Важлива роль у цьому процесі належить рослинам, їхній здатності відроджуватися після зимового відмирання, чим, власне, і має опікуватися богиня весни. Однак семантика життя, метафоричним образом якої є буяння рослин, нібито не узгоджується з вічним спокоєм світу мертвих.

Отже, мета статті – окреслити складники рослинного світу та простежити його символічні смисли в романі-фентезі Скарлетт Сент-Клер «Доторк темряви».

2. Міф про Деметру і Персефону в літературознавчих дослідженнях

Особливості інтерпретації міфу про Деметру і Персефону в художніх творах досліджуються багатьма науковцями. Зацікавлення викликають різні аспекти – від окремих мотивів, образів (К. Сальседо Гонсалес, Л. Анісімова, Н. Городнюк, С. Кічух Аяді) до застосування рамки міфу як структури для виявлення специфіки жіночого письма (Г.В. Блекфорд, П.Р. Метьюз, Дж. Ріверс-Нортон). Скажімо, Крістіна Сальседо Гонсалес досліджує мотив саду в поезіях Алджернона Свінберна («Сад Прозерпіни», 1866) і Дори Грінвелл («Сад Прозерпіни», 1869) і зауважує, що образ саду Свінберна втілює прагнення змиритися з ідеєю смерті, тоді як сад Грінвелл висвітлює фатальні наслідки викрадення Прозерпіни (Salcedo González, 2020). Дослідниця фіксує увагу на дуалістичній природі богині і стверджує, що «сама подвійна природа Прозерпіни – Кора та Прозерпіна, богиня Весни та богиня Мертвих, дочка та дружина, невинність та мудрість – робить її такою могутньою богинею, сповненою сенсу та потенціалу зростання» (Salcedo González, 2020). Голлі Блекфорд використовує міф про Деметру і Персефону як «структуру для дослідження болю та задоволень розвитку дівчинки, подальшої розлуки з матір'ю, яка страждає від горя та має власні страхи стати старою та безплідною, а також повернення доньки до патріархального світу» (Pemberton, 2013: 245). У характері Персефони Г. Блекфорд слушно зауважує існування кількох іпостасей одночасно, що розширює тезу про дуальність до гібридності богині: «У своїй амбівалентності Персефона швидко стає складним архетипом молодої жінки на кількох стадіях розвитку. Іноді ніжна та любляча, іноді зухвала або відверто ворожа, у стосунках мати-дочка вона є чимось на зразок бунтарки. У літературі для дівчат вона одночасно виконує всі ці ролі, і вона демонструє, що вони не є взаємозаперечними» (Blackford, 2012: 20).

У художніх творах можна простежити динаміку образу Персефони, наприклад, у поетичних збірках Луїзи Глік «Ararat», «The Wild Iris». Досліджуючи особливості її поетичної творчості, Л. Анісімова зауважує, що традиційно образ Персефони пов'язаний з природними циклами «народження-вмирання», він «символізує безсмертя, перебуваючи на межі реального та інфернального, проте Глік дещо трансформує її образ, позбавляє сакральності й містичності, тим самим актуалізує тілесність буття» (Анісімова, 2025: 205).

Однак, хоча загалом рецепція міфу про Деметру і Персефону в художній літературі активно вивчається науковцями, досліджень, присвячених художній версії С. Сент-Клер, обмаль, незважаючи на те, що нині вона створила вже сім романів про Гадеса і Персефону (2019–2024). Н. Городнюк досліджує в цьому циклі художні особливості трансформації міфу про Деметру, Гадеса та Персефону, аналізує психологічні аспекти характерів персонажів та стосунків між ними, визначає засоби художнього «втління сучасних популярних психологічних теорій про токсичні стосунки, газлайтинг, аб'юз, тривожну та унікаючу прив'язаність, невротичне кохання, проблеми з комунікацією тощо» (Городнюк, 2024: 14).

3. Нарцис як символ Гадеса і надія на переродження смертних

Рослинний світ у романі С. Сент-Клер «Доторк темряви» представлено досить розмаїто: описи квітів, дерев, лісів і садів відіграють у сюжеті важливу роль. Це цілком виправдано, адже головні персонажі твору презентують світ природи: Персефона – богиня весни, а її матір Деметра – богиня родючості. С. Сент-Клер бере за основу образи квітів, відтворені в античних текстах. У давньогрецькому гімні «До Деметри» Персефона збирає *«рожі, крокус та гарні фіалки / По м'якотравних дугах, та підсніжники, та гіацинти, / Також нарциси (...)/ Гарні чудово і всім на потіху та на вподобання / Як не смертельним богам, так і людям, що смерті належать»* (Гімн до Деметри, 1977: 242). З-поміж усіх весняних квітів у гімні детальнішим описом виокремлюється нарцис, який, за міфічними переказами, разом з маками і гранатом, у подальшому стане атрибутом Персефони як володарки Підземного світу. Те, що нарцис викликає замилювання і в богів і в людей, символізує його унікальність як земної квітки і божественного атрибута. Ця рослина не тільки єднає земний світ з потойбіччям, а й сполучає своїм ароматом природні стихії землі, повітря й води в цілісність: *«З кореня кожного з них і по сто головок виростало, / А любим запахом все широченнеє небо над ними, / Наче сміялось, земля та солоня безодня морська»* (Гімн до Деметри, 1977: 243). Своєю появою нарцис стверджує верховну владу вседержителя Зевса, бо земля зростила квітку з волі Громовержця, і з його ж дозволу Аїд викрадає Персефону. Але чи не найважливіша функція нарциса – здивувати дівчину, відвернути її увагу в момент викрадення.

С. Сент-Клер контамінує ці мотиви в романі-фентезі «Доторк темряви», сюжет якого розгортається у вигаданому світі Нової Греції. Оповідь розпочинається з того, що Персефона, маючи намір попрацювати за ноутбуком у кафе, займає столик на вулиці. Місцинку прикрашають *«дерева з розлогими кронами та ящичкові клумби з буйним квітом пурпурових айстр і рожевого й білого аліссуму»* (Сент-Клер, 2024: 7). Таке озелення можна потрактувати як урбанізований замітник квітучих луків з гімну «До Деметри», з яких юну богиню викрадає Аїд в ту мить, коли вона зриває нарцис.

У романі С. Сент-Клер нарцису також належить чільне місце: його описи влітаються в сюжетні лінії впродовж усього твору і так чи так маркують володіння Гадеса. У свідомості головної героїні саме ця весняна квітка репрезентує образ володаря царства мертвих і є його символом: букетик нарцисів, які Персефона побачила на своєму столику, викликав у неї думки про Гадеса й міркування про те, що власник кафе когось нещодавно поховав, бо саме в такий час смертні віддають шану богу підземного світу: *«Букетик не був пишним – лише два чи три тонких стебла – а пелюстки посохли, потемніли й скарлючилися, мов пальці у трупа»* (Сент-Клер, 2024: 7). Порівняння цвинтарного змісту підсилює асоціацію з Гадесом. Водночас, споглядаючи квіти, Персефона формулює мотиви свого зацікавлення Гадесом, зауважує, що, на відміну від смертних, не боїться його. У неї є виразний інтерес до цього бога, до його бізнесу, до того, як він ставиться до смертних. Зацікавлення Гадесом демонструє незалежний характер дівчини, адже воно виникає всупереч неприязному ставленню до цього бога її матері Деметри. Через доторк Персефони до нарцисів стає відомо про її властивість засушувати всі рослини: *«Хай навіть Персефона і була донькою Деметри й богинею весни, але виростити не могла навіть і клятої травинки»* (Сент-Клер, 2024: 17).

Нарцисами пахне повітря в нічному клубі «Безніч», який належить Гадесу і де Персефона вперше бачить його. Орнамент з нарцисів прикрашає інтер'єр клубу. Коли Персефона знаходить в бібліотеці Артеміди й читає інформацію про Гадеса, вона виокремлює відомості про нарциси як символи володаря мертвих і Підземного світу: священні квіти, дуже поширені в Підземному світі, вони *«...символ переродження. Подеякують, що Гадес обрав її сам, щоби дати надію душам на життя після реінкарнації»* (Сент-Клер, 2024: 116). І дійсно, коли Персефона потрапляє в Підземний світ, то бачить багато нарцисів на берегах Стіксу: *«Квіти, що*

росли біля самої води, скидалися на біле море – дивний контраст супроти води, схожої на нафту» (Сент-Клер, 2024: 96). Їхня присутність на березі допомагає їй ідентифікувати Стікс, так само, як запах нарцисів завжди повідомляє про появу Гадеса.

З часом нарцис стає символом не тільки Гадеса, а й Персефони. Душі Підземного світу полюбили її як свою ще не названу королеву і подарували вінок з металевих троянд, лілій і нарцисів.

4. Сад у Підземному світі

У романі С. Сент-Клер, на відміну від класичної версії, Гадес не викрадає Персефону, вона сама приходить у клуб, розлючена шпигуванням Деметри за нею, виявляючи так свій «бунтівний дух». Однак спілкування Персефони з Гадесом має замасковане насильство: мотив гвалтовного викрадення зображено як підступний контракт із Гадесом, внаслідок чого на руці Персефони з'являється мітка. Дівчина сприймає цей контракт як насилля над собою, бо не знала його умов і не погоджувалася на нього. Унаслідок контракту Персефона має створити життя в Підземному світі; якщо не зможе або відмовиться, то стане постійною його мешканкою. Дівчина, як найперший варіант такого життя, пропонує виростити сад (Сент-Клер, 2024: 60). Напевно, тому що обирає те, чого позбавлена, – можливості вільно плекати рослини, адже її доторк згубний для них. Для Гадеса це тільки один із способів створити життя; і Геката згодом каже Персефоні, що можуть бути й інші способи виконати це завдання, наприклад, завагітніти. До цього контракту Персефона радо милується квітами, одне з її улюблених місць у земному світі – Сад богів, але тепер її ставлення до саду змінюється: «Сад скидався на пригноблювача, а квіти – на ворогів, їхні запахи змішувалися в повітрі, й густі пахощі жимолості перепліталися з солодким ароматом троянд, забиваючи їй чуття» (Сент-Клер, 2024: 72). І все ж вона сподівається, що в Підземному світі її сад стане осередком спокою й гарних квітів.

Богиня весни вперше потрапляє в Підземний світ з власної волі, її веде цікавість, але відвідини завершуються травматично: вона сильно забила бік, а, коли перепливала річку, отримала рану в плече. Ці поранення асоціюються з мотивом викрадення в давньогрецькому міфі. Проте в романі вона захоплена красою Підземного світу і зауважує, що він схожий на земний. Їй подобається вітер, що приносить суміш ароматів – квіткових, прямих і попелу; вона милується зеленою травою з ніжними білими квітами і остерігається їх торкатися, бо боїться, щоб вони не зів'яли. Персефону рятує Гермес і зціляє Гадес. Турботливий Гадес – протилежність міфологічному образу, що не зважає на почуття Персефони. Привабливості образу Гадеса додає також ставлення до тварин, які зображені в романі згідно засад біоцентризму.

Особливість образу Персефони в романі в тому, що її позбавлено божественної магії: хоча вона богиня весни, але не може виростити рослини за допомогою чарів, більше того – навіть легкий її доторк убиває будь-яку рослину. Тому дівчина вирішує уникнути наслідків цієї своєї властивості й пробує виростити сад так, як це роблять смертні: вона збирає інформацію про квіти і купує насіння в магазині. Свій вбивчий для рослин доторк вона намагається нейтралізувати рукавичками. Потрапивши в Підземний світ, Персефона спочатку планує квітник, передовсім зважаючи на розмір рослин і кольори квітів: «Вона вирішила, що почне від стіни й першим посадить аконіт – найвищу квітку, що матиме фіолетовий цвіт. Потім асфодель, який мав цвісти білим. Після цього – примули з червоним цвітом, що ростимуть групками» (Сент-Клер, 2024: 118). Вона керується ознаками, які зазвичай враховуються в ландшафтному дизайні, не згадуючи про символічне значення обраних квітів у Потобіччі. Це надає їй діям раціональності й практичності, до чого юна богиня і прагне. Проте посіяне насіння не проростає, хоча вона його поливає й доглядає.

Сад Персефони в Підземному світі залишається безплідним, він викликає в неї роздратування і неспокій. Проте, щоб не виникла думка, що тут не місце для живої природи, в романі

зображено поля Елізіуму як рай Підземного світу, Острів благословенних: *«Тиша тут була інакша, майже матеріальна, важка, вона тиснула на вуха. Під ногами стелилася золотава трава, дерева – високі й з пишними кронами, а гілки, що прогиналися під вагою плодів, доповнювали образ краси і спокою»* (Сент-Клер, 2024: 269). Отож, і в Підземному світі можна виростити сад. Це роблять душі смертних, але Персефоні це вдасться тільки тоді, коли вона позбудеться своїх страхів і наважиться жити в злагоді із собою.

5. Діброва Персефони замість оранжереї Деметри

У романі С. Сент-Клер наділяє Гадеса сильною магією, зокрема здатністю створювати ілюзорні сади. Коли Персефона милується його ілюзорним садом: лавандова гліцинія, троянди, півонії і верби, – і вдихає багато різних ароматів, то згадує своє життя в оранжереї Деметри, адже її дитинство і юність минули в цій «скляній в'язниці», бо матір оберігала її від долі, яку направили мойри. Згодом Деметра відпустила її в самостійне життя, але під її пильним контролем: *«Персефоні подобалося місто, бо ж воно було таке не схоже на оранжерею, в якій вона виросла... Навіть попри таку кількість каменю, скла і металу, тут були величезні парки з пишними садами й деревами, де Персефона часто прогулювалася вечорами. Свіже повітря нагадувало їй, що тепер вона вільна»* (Сент-Клер, 2024: 44). В ілюзорному саду до Персефони приходить усвідомлення, що невиконання контракту з Гадесом призведе до заміни однієї в'язниці іншою.

Образ оранжереї Деметри прочитується і як метафора турботливої материнської опіки, і як ув'язнення, і як метафора деспотизму Деметри не тільки до доньки. В оранжереї є відсік для покарання: *«...кожна квітка, що росла там, колись була німфою, королем чи створінням, що накликало на себе її (Деметри. – Г.Б.) гнів»* (Сент-Клер, 2024: 19). Тому Персефона руйнує оранжерею, щоб звільнитися від опіки матері, щоб жити вільно, так, як вона хоче. Руйнує за допомогою своєї магії, яку відчула саме в Підземному світі.

Сад Персефони не забував, але, коли вона покохала Гадеса, то в неї пробудилася здатність до магії, і вона змогла захистити себе, зв'язуючи кривдників чорними лозами і чорними пагонами троянд. Вона *«створила життя, хоч ці троянди зовсім не скидалися на щось живе. Лози були змарнілі й чорні, а не яскраві й прекрасні»* (Сент-Клер, 2024: 338).

Замкнений простір оранжереї, пов'язаний з минулим Персефони, наприкінці роману «Доторк темряви» замінює відкритий простір для її нових умінь, простір, де вона буде опановувати свою магію, – Діброва Персефони: *«Вона зупинилася на краю сріблястої скелі. Далі сріблясті дерева виблискували, мов морська піна, а притлумлене небо тьмяніло ще дужче з наближенням ночі»* (Сент-Клер, 2024: 368).

Образ діброви окреслено в класичних версіях міфу. У поемі Гомера «Одіссея» Кіркея говорить про діброву Персефони як про прикметний початок Підземного царства, коли розповідає Одіссею про необхідність довідатися в старця Тіресія про тривалість шляху додому й випробування на ньому:

*А як ріку Океан кораблем ти своїм переплинеш,
То низовинний побачиш ти берег і гай Персефони,
Осокорини високі і верби, що гублять насіння* (Гомер, 2002: 231).

У п'ятій книзі «Метаморфоз» Овідія донька богині родючості рве квіти перед викраданням не на луках, а в тінистому лісі, який є закритим, чарівним простором, де завжди триває весна: *«Ліс, мов вінком, оточив того озера плесо й від сонця / Дав йому захист, зеленим наметом над ним розіславись. / Квітом барвистим багата земля там, а холодом віти. / Вічна весна там стоїть»* (Публій Овідій, 1985: 93). З-поміж квітів, які зриває дівчина, немає нарциса, тільки «фіалки дрібні» та «лілеї стрункі білосніжні». Водночас викраденню передують невдоволення Венери, яка обурюється, що на Тартар не поширюється її влада, і спонукає Амура викликати любов у серці володаря Підземного світу, що він успішно робить за допомогою влучного

пострілу з лука. Цей епізод проливає світло на значення образу Афродіти в системі персонажів роману «Доторк темряви».

6. Висновки

Отже, у творі «Доторк темряви» С. Сент-Клер рамка роману-фентезі використовується як безпечне середовище для репрезентації важливих світоглядних, гендерних, екологічних проблем сьогодення. Вигаданий світ є зручним простором для реінтерпретації інваріантних і актуалізації варіативних мотивів міфу про Деметру і Персефону. У зображенні рослинного світу роману поєднуються обидві стратегії, наприклад, інваріантний образ нарциса набуває варіативних конотацій, пов'язаних з етичною відповідальністю персонажів і соціальними факторами. Рослинний світ представлено розгалуженою системою образів, що містять квіткову і трав'яну флору, фруктові і листяні дерева, фантастичні магічні рослини тощо. Символіка рослинного світу поширюється на маркування простору: сакрального – земного й Підземного світів – і фізичного (сад у місті), володіння богів (клуб Гадеса, оранжерея Деметри, Діброва Персефони); позначення переживань і емоцій, уособлення божественної сутності персонажів.

Роман «Доторк темряви» відкриває цикл із семи романів С. Сент-Клер про Гадеса і Персефону. Видається перспективним простежити, які образи рослинного світу домінують в окремих романах циклу і як їх репрезентовано, з'ясувати їхню роль і здійснити інтерпретацію в контексті екоцентризму.

Література:

1. Анісімова Л. В. Особливості поетичної творчості Луїзи Глік. *Закарпатські філологічні студії*. 2025. Вип. 39. Т. 1. С. 201–207.
2. Гімн до Деметри / перекл. І. Франка // Франко І. Я. Зібрання творів у п'ятдесяти томах. Т. 8. Поетичні переклади та переспіви. Київ : Вид-во «Наукова думка», 1977. С. 242–257.
3. Гомер. Одиссея / перекл. зі старогрец. Бориса Тена. Харків : Фоліо, 2002. 574 с.
4. Городнюк Н. А. Трансформація міфу про Деметру, Гадеса та Персефону у циклі романів Скарлетт Сент-Клер «Гадес і Персефона». *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія: Філологія. 2024. Вип. 30. С. 7–17.
5. Публій Овідій Назон. Метаморфози / перекл. з латин. А. Содомори. Київ : Дніпро, 1985. 301 с.
6. Сент-Клер С. Гадес і Персефона. Книга 1 : Доторк темряви / перекл. з англ. Г. Литвиненко. Київ : Вид-во Букшеф, 2024. 400 с.
7. Blackford H. V. The Myth of Persephone in Girls' Fantasy Literature. New York : Routledge, 2012. 248 p.
8. Kichouh Aiadi S. Vulnerability, resistance, dependency and manipulation: the reception of hades and persephone in Rita Dove and Louise Glück. *ODISEA*. 2023. Vol. 24. P. 88–108. URL: <https://doi.org/10.25115/odisea.vi24.9164>.
9. Matthews Pamela R. After the Fall: The Demeter-Persephone Myth in Wharton, Cather, and Glasgow by Josephine Donovan; Sarah Orne Jewett, an American Persephone by Sarah Way Sherman. *South Central Review*. Vol. 8. № 2 (Summer, 1991). P. 90–93.
10. Pemberton M. The Myth of Persephone in Girls' Fantasy Literature by Holly Virginia Blackford. *Tulsa Studies in Women's Literature*. 2013. № 32(1). P. 245–247.
11. Rivers-Norton Ja. The Demeter Persephone Myth as Writing Ritual in the Lives of Literary Women. Cambridge Scholars Publishing, 2016. URL: https://www.researchgate.net/-publication/338719620_The_Demeter_Persephone_Myth_as_Writing_Ritual_in_the_Lives_of_Literary_Women.
12. Salcedo González C. «No Roses, White nor Red, Glow Here»: The Motif of the Garden in Two Proserpine Poems by A. Swinburne and D. Greenwell. *CLCWeb: Comparative Literature and Culture*. 2020. Vol. 22.4 <http://docs.lib.purdue.edu/clcweb/vol22/iss4/8>.

References:

1. Anisimova L. V. Osoblyvosti poetychnoi tvorchoosti Luizy Hlik [The distinctive features of Louise Gück's poetry]. *Zakarpatski filolohichni studii*. 2025. Vyp. 39. T. 1. S. 201–207. [in Ukrainian].
2. Himn do Demetry / perekl. I. Franka // Franko I. Ya. Zibrannia tvoriv u piatdesiaty tomakh. T. 8. Poetychni pereklady ta perespivy [Hymn to Demeter]. Kyiv : Vyd-vo «Naukova dumka», 1977. S. 242–257. [in Ukrainian].
3. Homer. Odissea / perekl. zi starohrets. Borysa Tena [Odysseus]. Kharkiv : Folio, 2002. 574 s. [in Ukrainian].
4. Horodniuk N. A. Transformatsiia mifu pro Demetru, Hadesa ta Persefonu u tsykli romaniv Skarlett Sent-Kler «Hades i Persefona» [Transformation of the myth of Demetre, Hades and Persephone in Scarlett St. Clair's novel series «Hades and Persephone»]. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu*. Serii: Filolohiia. 2024. Vyp. 30. S. 7–17. [in Ukrainian].

5. Publii Ovidii Nazon. *Metamorfozy* / perekl. z latyn. A. Sodomory [Metamorphoses]. Kyiv : Dnipro, 1985. 301 s. [in Ukrainian].
6. Sent-Kler S. Hades i Persefona. Knyha 1 : Dotork temriavy / perekl. z anhl. H. Lytvynenko [A Touch of Darkness]. Kyiv : Vyd-vo Bukshef, 2024. 400 s. [in Ukrainian].
7. Blackford H. V. The Myth of Persephone in Girls' Fantasy Literature. New York : Routledge, 2012. 248 p.
8. Kichouh Ajadi S. Vulnerability, resistance, dependency and manipulation: the reception of hades and persephone in Rita Dove and Louise Glück. *ODISEA*. 2023. Vol. 24. P. 88–108. URL: <https://doi.org/10.25115/odisea.vi24.9164>.
9. Matthews Pamela R. After the Fall: The Demeter-Persephone Myth in Wharton, Cather, and Glasgow by Josephine Donovan; Sarah Orne Jewett, an American Persephone by Sarah Way Sherman. *South Central Review*. Vol. 8. № 2 (Summer, 1991). P. 90–93.
10. Pemberton M. The Myth of Persephone in Girls' Fantasy Literature by Holly Virginia Blackford. *Tulsa Studies in Women's Literature*. 2013. № 32(1). P. 245–247.
11. Rivers-Norton Ja. The Demeter Persephone Myth as Writing Ritual in the Lives of Literary Women. Cambridge Scholars Publishing, 2016. URL: https://www.researchgate.net/-publication/338719620_The_Demeter_Persephone_Myth_as_Writing_Ritual_in_the_Lives_of_Literary_Women.
12. Salcedo González C. «No Roses, White nor Red, Glow Here»: The Motif of the Garden in Two Proserpine Poems by A. Swinburne and D. Greenwell. *CLCWeb: Comparative Literature and Culture*. 2020. Vol. 22.4 <http://docs.lib.purdue.edu/clcweb/vol22/iss4/8>.

Стаття надійшла до редакції 03.11.2025

Рекомендована до друку 26.11.2025

Опублікована 30.12.2025